

Förarintyg

- Lärgruppshandledning

*En grundläggande utbildning i
navigation och säkerhet till sjöss.*

Introduktion

Förarintyg för fritidsbåt är en nautisk icke-professionell examen i grundläggande navigation och säkerhet till sjöss och en förutsättning för dig som vill ta nästa steg i form av ett kustoskepparintyg eller seglarintyg 2.

Utbildningen genomförs individuellt som en webbutbildning eller som en lärgrupp tillsammans med andra medlemmar på klubben. En förutsättning, oavsett om utbildningen genomförs individuellt eller som lärgrupp, är att varje deltagare har individuell inloggning till webbutbildningen.

Denna lärgruppshandledning riktar sig till dig som ska vara lärgruppsledare för webbutbildningen och dessa anvisningar skall ses som exempel på upplägg. Du och dina deltagare kan välja att genomföra fler eller färre träffar. Du kan lära dig mer om rollen som lärgruppsledare i en kostnadsfri webbutbildning som du hittar här:

<https://utbildning.sisuidrottsbocker.se/sisuiu/tranare/idrottens-utbildare/utbildnings-for-largruppsledare/>

Totalt är webbutbildningen uppbyggd i sex övergripande avsnitt med text och filmer fördelade inom områdena:

- Svenska Sjökort och Symboler
- Navigering
- Navigering i praktiken
- Sjömanskap, Säkerhet & Sjukvård
- Miljö, Väder och Vattenstånd
- Lagar och Regler

Grundregler för lärgrupper som är bra att känna till;

- **En lärgrupp ska registreras hos klubbens konsulent på RF-SISU redan innan den startar. Ta kontakt med konsumenten i god tid, redan när ni planerar kursen.**
- **En lärgrupp ska ha ett tema och en lärgruppsplan. Alltså en plan, som denna, för vad den ska ta upp vid de olika tillfällena.**
- **En lärgrupp ska genomföras under minst 3 utbildningstimmar och varje utbildningstimme omfattar 45 minuter.**

Följer ni dessa regler finns det möjligheter till ekonomiskt stöd via RF-SISU. När utbildningen är färdig skall lärgruppsledaren rapportera till sin RF-SISU konsulent.

Det är lärgruppsledaren som håller eventuell kontakt med Svenska Seglarförbundet.

Vid eventuella frågor kontakta utbildning@ssf.se eller vänder er till Facebookgruppen för utbildningen: <https://www.facebook.com/groups/435331781006026>

Om lärgruppsplanen

Den här lärgruppsplanen omfattar totalt 10 lärgruppsstimmar á 45 minuter fördelade på 2–4 träffar beroende på hur intensivt ni planerar att genomföra kursen.

Som lärgruppsledare är det bra att vara förberedd och påläst på innehållet i respektive avsnitt men du behöver inte vara expert i ämnet eller ha svar på alla frågor.

Din roll är att leda gruppen framåt och se till att alla kan framföra sina synpunkter och påverka arbetet.

En viktig del är tanken om att gruppen lär av varandra och att gruppens individer själva är med och påverkar hela lärandeprocessen. Försök därför att anpassa antalet träffar och deras innehåll utifrån de behov målgruppen har.

Delaktighet och aktivt deltagande främjar läroprocessen, så var noggrann med att alla deltagare får chansen att tänka högt och lyfta sina frågor inför gruppen om de skulle vilja det. Glöm inte att planera så att varje träff innehåller tid för paus. En paus ger möjlighet för egen reflexionsstund såväl för dig som lärgruppsledare som för deltagarna.

Ha för vana att summera varje träff innan ni avslutar er sittning. Ställ öppna frågor som;

- Vad har vi pratat om idag?
- Vad har varit extra viktigt?
- Vad har vi lärt oss? Prata en kort stund om detta och skriv ner vad ni kommer fram till.

Nästa gång ni ses inleder ni med en kort återblick och en laget runt-runda där deltagarna får berätta om vad de funderat över sedan förra träffen. Klara ut det som var oklart eller tveksamt.

Lycka till!

Svenska Seglarförbundet

Utbildningsmaterial

- Individuell inloggning till webbutbildningen
- Passare
- Transportör
- Linjal
- Undervisningssjökort 616. 6163.

Lärgruppsträff 1

Introduktion + Svenska Sjøkort och Symboler + Navigering 10+75+75 min

Introduktion

Den första träffen kan kännas lite ovan för alla. Det är bra om alla deltagare ges möjlighet att presentera sig själva, särskilt viktigt om alla inte redan känner varandra. Var och en kan till exempel berätta något om sig själv och vilka erfarenheter man har från båtlivet. Det här kan du som lärgruppsledare sedan använda för att hjälpa var och en att nå sitt mål.

Presentera kort utbildningen och lärgruppens arbetsplan för att genomföra denna och lyssna med deltagarna om de har kommentarer eller frågor kring denna.

- Förarintyg för fritidsbåt – Välkommen (*film 1,58*)

Efter inledningen kan lärgruppen börja arbeta med kursens innehåll.

Svenska Sjøkort och Symboler

Detta avsnitt ger en inblick i hur svenska sjøkort är utformade och vilka symboler och utmärkningssystem som används.

Kunskapsfordringar

Sjøkort-, symboler, förkortningar och beteckningar

Sjøkort från Sjøfartsverket och privata utgivare.

Specialer i Sjøfartsverkets skärgårdskort.

Sjøkorts skala, generaliseringar och de begränsningar detta innebär.

Sjøkorts tillförlitlighet.

Kort 1 och viktiga symboler som används på svenska skärgårds- och specialkort.

Elektroniska vektor- och rasterkorts egenskaper, möjligheter och begränsningar.

Betydelsen hos symboler i vektoriserade elektroniska sjøkort.

Rättelser till sjøkort och elektroniska sjøkort.

Övrig nautisk information i sjøkortet.

Genomförande

1. Gå tillsammans igenom webbutbildningens inledande avsnitt om papperssjøkort, elektroniska sjøkort samt beteckningar och förkortningar i sjøkort.
 - Papperssjøkort (*film 2,09*)
 - Elektroniska sjøkort (*film 1,24*)

Avsluta med att låta var och en genomföra webbutbildningens övning om att ta reda på förkortningar i Kort 1. Kontrollera deltagarnas svar och eventuella funderingar som kan ha uppstått.

2. Gå tillsammans igenom webbutbildningens avsnitt inkl. övningar om sjøfartshinder samt utmärkning till sjöss, sjøvägsmärken och sjömärken.

- Sjöfartshinder (*film 1,50*)
 - Sjövägmärken och fasta sjömärken (*film 1,44*)
 - Flytande sjömärken, farled och lateralmärken (*film 2,53*)
 - Övriga flytande sjömärken (*film 2,54*)
3. Låt var och en genomföra webbutbildningens test för avsnitt 1 (*ca 20 min*).
Kontrollera och jämför deltagarnas resultat och svar. Red ut eventuella frågor som kan ha uppstått.

Navigering

Detta avsnitt ger grundläggande kunskaper och färdigheter i navigering. Ni kommer att få en genomgång av praktiskt sjökortsarbete, olika instrument och metoder för navigering.

Kunskapsfordringar

Sjömärken och sjövägmärken

Satellitnavigering - grundläggande principer.

Placering av sjökortsplotterns antenn.

Kurs- och fartvisningen från en sjökortsplotter.

Mekaniska magnetkompassens huvuddelar och funktion (inklusive pejlkompasser).

Elektroniska magnetkompasser.

Loggen: funktion och information.

Ekolodet: funktion och information.

Navigation

Begreppen latitud och longitud

Positioner, praktiskt sjökortsarbete.

Horisontens indelning.

Begreppet kurs.

Deviationens orsak och verkan på magnetkompassen.

Begreppen sjömil och knop.

Mäta distanser i sjökortet inkl. användning av meterskala i Specialer

Missvisningen i svenska farvatten storlek, riktning, orsak och verkan på magnetkompassen

Genomförande

1. Gå tillsammans igenom webbutbildningens inledande avsnitt om 360-grader-systemet: latitud och longitud.
 - Mäta latitud och longitud (*film 2,58*)

Avsluta med att låta var och en genomföra webbutbildningens övning om att ta reda på vilket sjömärke man hittar på positionen 59° 07,23'N, 18° 25,57'O.

2. Fortsätt med att tillsammans gå igenom webbutbildningens avsnitt om kompass, satellitnavigator, att loda, logg samt fart och distans.
 - Kompass (*film 2,45*)
 - Fart och distans (*film 1,37*)

3. Låt var och en genomföra webbutbildningens test för avsnitt 2 (ca 45 min). Assistera efter behov under testets gång. När alla är klara eller tiden löpt ut, kontrollera och jämför deltagarnas resultat och svar. Red ut eventuella frågor som kan ha uppstått.
4. I slutet av sammankomsten bör en kort tillbakablick göras. Vad var speciellt viktigt och betydelsefullt? Kom också överens om vilka förberedelser som ska göras till nästa gång, exempelvis en repetition av testen för avsnitt 1 och 2.

Lärgruppsträff 2

Navigering i praktiken

45+60 min

Dags att lära mer om navigering. Ni kommer att få öva på att ta ut kurser i sjökort, pejla och bestämma en bäring. Ni kommer också få lära er om förhållandet mellan distans, fart och tid, samt titta på hur ni planerar en båttur.

Kunskapsfordringar

Sjökort - symboler, förkortningar och beteckningar samt andra publikationer
Seglings- och hamnbeskrivningar.

Navigation

Positioner, praktiskt sjökortsarbete.

Begreppet kurs.

Kurser, praktiskt sjökortsarbete.

Begreppen kurs genom vattnet, avdrift och stävad kurs.

Sätta kurs med hänsyn till avdrift.

Sätta kurs med hänsyn till missvisning i svenska farvatten.

Utföra fart, tid och distansberäkningar.

Metodik vid navigering i utprickade farleder.

Metodik vid navigering i outprickade farvatten.

Metodik vid satellitnavigering

Högfartsnavigering, behov av planering och risker.

Begreppen riktning och bäring.

Optisk positionsbestämning: två enslinjer, enslinje och bäring och krysspejling.

Felkällor vid optisk positionsbestämning.

Färdplanering, hjälpmedel att använda och faktorer att beakta

Genomförande

1. Gå tillsammans igenom webbutbildningens inledande avsnitt om kurser.
 - Mäta kurs och ta ut kurs (*film 4,00*)
2. Diskutera följande begrep så ni känner er trygga med skillnaden:
 - Magnetiskkompasskurs
 - Rättad Kurs
 - Kurs genom vatten
 - Kurs över grund

3. Gå tillsammans igenom webbutbildningens avsnitt om pejling och bäring.
 - Pejling och bäring (*film 1,45*)
4. Reflektera tillsammans om vilka typer av förberedelser som kommer passa det båtliv ni ser framför er. Vilket sätt att navigera tror du kommer bli vanligast för dig?
5. Låt var och en genomföra webbutbildningens test för avsnitt 3 (*45–60 min*). Assistera efter behov under testets gång. När alla är klara eller tiden löpt ut, kontrollera och jämför deltagarnas resultat och svar. Red ut eventuella frågor som kan ha uppstått.
6. I slutet av sammankomsten bör en kort tillbakablick göras. Vad var speciellt viktigt och betydelsefullt? Kom också överens om vilka förberedelser som ska göras till nästa gång, exempelvis en repetition av testet för avsnitt 3.

Om lärgruppen genomförs fysiskt och det finns en pejlkompass att tillgå. Använd då gärna pausen för att gå utan för dörren och testa att pejla och bestämma bäring mot ett antal föremål, kanske ett träd och ett hus. Vilka bäringar får ni? Hur stor är vinkeln mellan dem? Kanske kan ni hitta på ett sätt att öva på enslinjer också?

Lärgruppsträff 3

Sjömanskap, säkerhet och sjukvård
Miljö, väder och vattenstånd

60+45 min

Nu ska ni få lära er om hur olika båtar betar sig, hur ni lägger till och kastar loss samt vilka knopar som är bra att kunna. Därtill ska ni få lära er mer om säkerhet och helt kort om nedkylning, brännskador och sjösjuka. Vi avslutar denna träff med att lära oss vilka skyldigheter vi har att ta hand om vår marina miljö samt var du kan hitta information om vädret och vilka väderfenomen som är bra att känna till.

Sjömanskap, säkerhet och sjukvård

Kunskapsfordringar

Sjömanskap, säkerhet och sjukvård

Förebyggande underhåll och kontroller före körning av båtens bränsle- smörj- och kylsystem.

Stabilitet i mindre fritidsbåtar.

Brandrisker i fritidsbåtar.

Brandsläckning inkl. lämplig utrustning - funktion och användning.

Personlig säkerhetsutrustning.

Övrig säkerhetsutrustning för båtar i skyddade farvatten.

Kommunikationsutrustning med avseende på nödkommunikation.

Säkerhetsbrytare i snabba motorbåtar.

Man överbord och ombordtagning av nödställd.

Åtgärder för att förhindra nedkylning.

Nedkylning och behandling av nedkyld person.

Åtgärder för att förhindra brännskador.

Behandling av brännskador.

Sjösjuka.

Nödsignaler lämpliga att använda i fritidsbåt.

Fritidsbåtsolyckor i svenska farvatten.

Svensk sjöräddning, organisation och arbetssätt.

Manövrering av motordrivna båtar.

Ankring, förtöjning och losskastning inkl. risker för personskador vid dessa moment.

Knopar: dubbelt halvslag, dubbelt halvslag om egen part, skotstek, pålstek och belägga på knap.

Genomförande

1. Gå tillsammans igenom webbutbildningens avsnitt om sjömanskap. Reflektera tillsammans vad som är speciellt viktigt och betydelsefullt? Vilka typer av tilläggningar och risker kommer bli aktuella för er med tank på den typ av båtliv ni ser framför er? Om ni har möjligt, öva gärna på knoparna tillsammans.
 - Lär känna båten (*film 2,31*)
 - Knopar (*film 2,15*)
 2. Gå tillsammans igenom webbutbildningens avsnitt om säkerhet för fritidsbåtar. Reflektera tillsammans vad som är speciellt viktigt och betydelsefullt? Med vilka enkla medel skulle många av de fritidsbåtsolyckor som beskrivs kunna undvikas?
 - Klädsel och flytvästar (*film 2,40*)
 - Lämplig utrustning (*film 4,51*)
 - Larma sjöräddningen (*film 1,47*)
 3. Gå tillsammans igenom webbutbildningens avsnitt om sjukvård. Reflektera tillsammans vad som är speciellt viktigt och betydelsefullt?
 7. Låt var och en genomföra webbutbildningens test för avsnitt 4 (*ca 15 min*). Kontrollera och jämför deltagarnas resultat och svar. Red ut eventuella frågor som kan ha uppstått.
-

Miljö, väder och vattenstånd

Kunskapsfordringar

Miljö

Allemansrätten och åtföljande skyldigheter.
Naturreservat, fågelskyddsområden, sälskyddsområden och hänsynsområden.
Motorbåtars miljöpåverkan på grund av svallvågor, buller och avgaser.
Omsorg om mjuka sjöbottnar vid framförande av snabba farkoster.
Ecodriving av motorbåtar.
Toalettavfall och övrigt avfall.
Oljeutsläpp.
Bottenfärgers användning samt alternativ till bottenfärg.

Väder och Vattenstånd

Väderprognoser.
Luftrycket och dess redovisning.
Vinden och dess redovisning i prognoser och observationer.
Sjöbris och landbris.
Varm- och kallfront, bymoln och åska.
Sikten och dess redovisning.
Vattenståndet och vattenståndsprognoser
Vind- och vattenståndsobservationer.
Åtgärder vid hårt väder inomskärs.
Åtgärder vid nedsatt sikt.

Genomförande

1. Gå tillsammans igenom den första delen i webbutbildningens avsnitt om miljö; båtbottnfärg, allemansrätten i skyddade naturområden, hänsynsområden, djurskyddsområden, toalettavfall samt eco-driving till sjöss. Reflektera tillsammans vad som är speciellt viktigt och betydelsefullt? Vad kan ni göra för att bidra till ett mer hållbart båtliv?
 - Ren botten (*film 2,31*)
 - Eco-driving (*film 5,49*)
2. Fortsätt med att tillsammans gå igenom webbutbildningens avsnitt om väder och vattenstånd. Reflektera tillsammans vad som är speciellt viktigt och betydelsefullt?
 - Väder och vind (*film 3,12*)
3. Låt var och en genomföra webbutbildningens test för avsnitt 5 (*ca 15 min*). Kontrollera och jämför deltagarnas resultat och svar. Red ut eventuella frågor som kan ha uppstått.
4. I slutet av sammankomsten bör en kort tillbakablick göras. Vad var speciellt viktigt och betydelsefullt? Kom också överens om vilka förberedelser som ska göras till nästa gång, exempelvis en repetition av testen för avsnitt 4 och 5.

Lärgruppsträff 4

Lagar och regler + Avslutning

45+20 min

Vid denna sista träff går ni igenom de lagar och regler som gäller på sjön samt summerar kursen och dess innehåll som helhet.

Lagar och regler

Kunskapsfordringar

Sjövägsregler, lagar och övriga regler

Utvalda delar av:

De internationella sjövägsreglerna enligt TSFS 2009:44 bilaga 1

Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om om sjövägsregler (TSFS 2009:44)

Sjölagen

Straffbestämmelser i Sjölagen

Sjötrafikförordningen 1986:300

Fartygssäkerhetslagen (2003:364)

Genomförande

1. Gå tillsammans igenom de första delarna i webbutbildningens avsnitt om lagar och regler; Sjölagen och fartygssäkerhetslagen, Sjötrafikförordningen samt de internationella sjövägsreglerna. Reflektera tillsammans vad som är speciellt viktigt och betydelsefullt?
 - Vem är befälhavare (*film 1,45*)
 - Internationella sjövägsregler (*film 3,23*)
2. Fortsätt med efterföljande delar av webbutbildningens avsnitt om säkerhet för fritidsbåtar; väjningsregler, fartygsljus, dagarsignaler, ljudsignaler, ljudsignaler vid nedsatt sikt, dykare i vattnet samt linfärja. Reflektera tillsammans vad som är speciellt viktigt och betydelsefullt?
 - Väjningsregler (*film 3,05*)
3. Låt var och en genomföra webbutbildningens test för avsnitt 6 (*ca 15 min*). Kontrollera och jämför deltagarnas resultat och svar. Red ut eventuella frågor som kan ha uppstått.

Avslutning

Efter att ha arbetat igenom de sista momenten eller avsnitten är det bra att göra en tillbakablick och summering av lärgruppsarbetet utifrån exempelvis följande frågeställningar:

- Har vi fått svar på frågor och funderingar vi haft?
- Vad vill vi göra med våra nya kunskaper?
- Vad har varit bra i vårt sätt att arbeta?
- Vad skulle vi kunna gjort annorlunda?
- Vad ska man tänka på nästa gång man arbetar i en lärgrupp?
- Vill vi fortsätta att fördjupa oss i ämnet eller kanske pröva på något annat?

Prövning och examination

När ni nu gått igenom utbildningens sex avsnitt och testat era kunskaper med hjälp av frågorna är ni redo att ta *Förarintyg för fritidsbåt*. Bra jobbat!

Förslagsvis samordnar ni utförandet av prövning hos en förhørsförrättare som är auktoriserad av NFB. Förhørsförrättarna finns placerade runt om i hela Sverige. Mer information om hur ni får tag på en förhørsförrättare finns på www.batlivsutbildning.se

Vill du lära dig mer?

Ett naturligt nästa steg är att börja öva mer praktiskt, det vill säga att omsätta era kunskaper i praktik ute på våra vatten.

Svenska Seglarförbundets Seglarskola arrangeras på över 130 platser runt om i Sverige och via vissa av dem kan du ta både *Seglarintyg 1* och *Seglarintyg 2* som också är kopplade till NFB och den blåa intygsbok du snart har i din ägo.

På www.seglarskola.se hittar ni mer information om Svenska Seglarförbundets Seglarskola.

Ännu ett naturligt nästa steg är att ta *Båtpraktikintyg (dager)*. Det är ett praktiskt intyg som är kopplat till de kunskaper som ni skaffat er på denna utbildning, *Förarintyg för fritidsbåt*. Mer om det finns på NFB:s hemsida.

Stort tack för att ni valde att lära er mer om livet till sjöss med oss, vi ses på vattnet!

